

Bartłomiej Walczak
Instytut Stosowanych Nauk Społecznych
Uniwersytet Warszawski

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Nataszy Doiczman-Łobody zatytułowanej *Doświadczenie „eurosieroctwa” w biografjach młodzieży z rodzin migracyjnych* napisanej na Wydziale Socjologii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu pod kierunkiem dr hab. Moniki Oliwy-Ciesielskiej, prof. ucz.

Wprowadzenie

Zacząć należy od podkreślenia wagi tematyki podjętej w recenzowanej pracy. Rodzina transnarodowa jako pochodna mobilności przestrzennej nie jest fenomenem nowym. Pomimo tego trudno uznać tę formę rodziny za wyczerpująco poznaną od strony naukowej. Spojrzenie na związki migracji z funkcjonowaniem rodzin było widoczne w klasycznych badaniach migrantologicznych (Duda-Dziewierz, 1938; Thomas i Znaniecki, 1976), niemniej pojawiało się niejako „przy okazji” innych zagadnień. Znamienne, że – przynajmniej w Polsce – pierwsze szerokie analizy rodzin rozproszonych przestrzennie nie dotyczyły migrantów, lecz rodzin osób, których praca wymuszała regularną i często długotrwałą rozłąkę (Janiszewski, 1967; 1976; 1987). Aż do lat 90. XX wieku obecność tych zagadnień w socjologii rodziny, migrantologii czy pedagogice była raczej sygnałna, pomimo utrzymującego się po okresie tzw. wielkiego zamknięcia dużego salda emigracyjnego. Sytuacja zmieniła się w ostatniej dekadzie zeszłego wieku: pojawiły się m.in. publikacje Bożeny Balcerzak-Paradowskiej (1994) i – nieco później – ważne dla rozwoju badań nad rodzinami transnarodowymi prace Wioletty Danilewicz (2006; 2007; 2009; 2010; 2011; 2012). Cały czas dominuje perspektywa psychologiczno-pedagogiczna, tymczasem w literaturze światowej pojawiają się już publikacje łączące perspektywę transnarodową i refleksję socjologiczną wykraczającą poza paradygmat pozytywistyczny, dążące do bardziej podmiotowego ujęcia procesów migracyjnych (Chavez, 1992; Hondagneu-Sotelo, 1994; Hondagneu-Sotelo i Avila, 1997). W Polsce socjologiczne prace oparte na jakościowej metodologii są coraz liczniej obecne od drugiej dekady XXI wieku (np. Szczygielska, 2013; Urbańska, 2015). Zamieszczam ten pobieżny przegląd historii badań nad rodzinami transnarodowymi aby, z jednej strony, osadzić recenzowaną pracę w nieco